

Sivistysvaliokunnalle

HE 99/2025 vp

Suomen ylioppilaskuntien liiton lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Suomen ylioppilaskuntien liitto kiittää mahdollisuudesta lausua sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleisesti yliopisto-opiskelijoiden näköalasta tulevaisuuteen

SYL katsoo, että hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2026 ei luo positiivisia tai toiveikkaita tulevaisuuden näköaloja opiskelevalle sukupolvelle. Päin vastoin talousarvio näyttää lukujen ja momenttien muodossa useita kielteisiä kehityssuuntia, jotka kertovat heikkenevästä tulevaisuuden näkymistä ja tätä vuotta synkemmästä ensi vuodesta. Koulutusmäärärahat pysyvät samalla tasolla, mutta suhteessa opiskelijamäärään ja kustannustason kehitykseen ne laskevat. Opiskelijoiden etuudet heikkenevät, mikä näkyy kasvavina opintolainamäärinä ja opiskelijoiden heikkenevänä hyvinvointina. Työmarkkinoiden heikko tilanne heijastuu voimakkaasti erityisesti vastavalmistuneisiin ja muihin työnhakijoihin, joilla ei ole ennestään kokemusta tai suhteita työelämään. SYL toivoisi valtion talousarvion sisältämien päätösten sijaan voimakkaita koulutuspanostuksia ja toimia, joille opiskelijoiden toimeentuloa ja tulevaisuuden näkymiä sekä työllisyysmahdollisuuksia pystyttäisiin parantamaan.

Yliopistojen rahoitus

SYL on tyytyväinen siihen, että budjetissaan hallitus ei esitä lisää leikkauksia korkeakoulujen rahoitukseen. Voimassa ovat kuitenkin yhä hallituksen jo aiemmin päättämät perusrahoitusleikkaukset, joista vuodelle 2026 kohdentuu 56,2 miljoonaa euroa. SYL on tyytyväinen siihen, että budjettiriihiä edeltävästä keskustelusta huolimatta korkeakoulujen rahoituksen indeksikorotuksia ei jäädytetty. SYL haluaa kuitenkin muistuttaa, että perusrahoituksen leikkaaminen on väärä suunta, kun hallitus on sitoutunut tavoitteeseen nostaa suomalaisen nuoren ikäluokan koulutustasoa lähelle 50 %:ia. Indeksikorotukset eivät korjaa leikkauksia, vaan ainoastaan suojaavat jäljelle jäävää rahoitusta inflaatiolta.

SYL on pettynyt hallituksen kyvyttömyyteen tehdä koulutustasoa aidosti nostavia toimenpiteitä ja kasvattaa korkeakoulujen rahoitusta. Tuoreen Education at a Glance -raportin mukaan opiskelijakohtainen rahoitus korkea-asteella on tippunut peräti 13,5 %:lla ajanjaksolla 2015-2022. Tämä on OECD-maiden toiseksi suurin pudotus opiskelijakohtaisessa rahoituksessa Meksikon jälkeen.

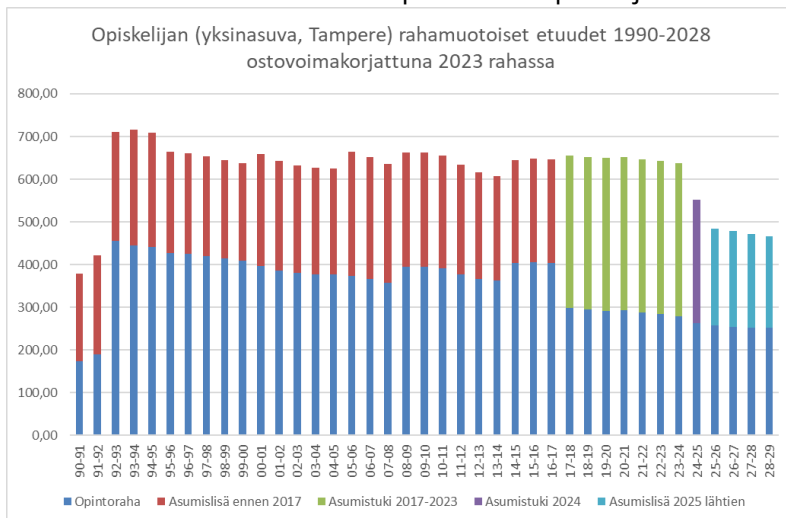
SYL on tyytyväinen siihen, että TKI-rahoituslain mukaiset panostukset TKI-toimintaan toteutetaan. On kuitenkin syytä muistaa, että TKI-menot ovat suurimmalta osin henkilöstömenoja ja hallitus samanaikaisesti leikkaa korkeakoulujen perusrahoitusta, jolla tutkinnot tuotetaan. On siis uhkana, että korkeakoulutettua työvoimaa ei riitä alati kasvavaan TKI-työhön, eikä TKI-rahoitusta voida käyttää koulutukseen. Siksi olisi erityisen tärkeää laatia TKI-sopua vastaava parlamentaarinen ylihallituskautinen sopu myös korkeakoulutuksen rahoitukseen. Sopu on välttämätön koulutustasotavoitteen saavuttamiseksi.

Opiskelijan toimeentulo ja opintotuki

Valtion talousarvio toteuttaa opiskelijoiden toimeentuloon liittyen pääosin aikaisempia päätöksiä, jotka ovat tulleet jo aiemmin eduskunnan käsittelemällä lailla hyväksytyiksi. Näistä keskeisin on opiskelijoiden elokuussa 2025 tapahtunut siirto opintotuen asumislisälle. Vuosi 2026 tulee olemaan ensimmäinen vuosi, jolloin asumislisä on voimassa koko vuoden ja se tulee osoittamaan muutoksen tosiasiallisen säästövaikutuksen sekä mm. siitä seuraavan toimeentulotuen käytön lisääntymisen. SYL pitää tärkeänä, että siirtymän vaikutuksia seurataan jo vuoden 2026 aikana ja niihin tarvittaessa reagoidaan. Asumislisäsiirron lisäksi talousarvio toteuttaa myös vuoteen 2027 saakka voimassa olevia indeksijäädätyksiä mm. opintorahaan ja huoltajakorotukseen.

SYL toistaa aikaisemman viestin siitä, että Orpon hallituksen sopeutustoimet kohdistuvat hyvin raskaasti opiskelijoiden etuuksiin. Etuustaso voi heikentyä vaalikauden aikana jopa lähes kolmanneksella ostovoimalla mitattuna.

Kuvio 1: Esimerkilaskelma tamperelaisen opiskelijan etuustasosta 1990-2029

Opiskelijoiden heikkenevän etuustason ja osin inflaation ja työllisyystilanteen vaikutuksesta opiskelijoiden velkamäärät ovat kasvaneet voimakkaasti ja SYL ennustaa kasvun jatkuvan myös tulevana vuosina, kun edellä kuvatut leikkausten vaikutukset tulevat täysin toteen. Vuonna 2024 valmistuneen maisterin opintolainamäärä oli keskimäärin lähes 25 000 euroa ja tämän vaalikauden kuluessa tultaneen rikkomaan 30 000 euron raja. SYL näkee, että opiskelijoiden velkamäärien kasvua tulisi hillitä parantamalla opintotuen turvallisuutta ja opintojen aikaista rahamuotoisten etuuksien tasoa.

Kasvavan velkamäärän ja heikkenevän toimeentulotilanteen seurauksena valtion talousarvio vuodelle 2026 ennustaa opintolainan takausvastuukulujen kasvua entisestään noin 135 miljoonaan euroon ja myös korkoavustusmenot lisääntyvät 8 miljoonaan euroon. SYL pitää huolestuttavana tätä kehitystä ja ennakoii, että heikentyneen työllisyystilanteen vuoksi toteutuvat kulut saattavat olla jopa

huomattavasti budjetoituja suuremmat. SYL pitää nurinkurisena, että takausvastuusuorituksiin joudutaan budjetoimaan enemmän rahaa kuin opintolainahyvitykseen, joka on opintolainojen hyvittämiseen ja lainakannan hallintaan ensi sijassa tarkoitettu väline.

SYL on kiitollinen talousarvioon kirjatusta opiskelijoiden ateriatuen korotuksesta 25 sentillä. SYL pitää korotusta tarpeellisenä, sillä viime vuosien inflaatio ja nousseet palkat ovat nostaneet opiskelijaravintoloiden kustannuksia niin, että aterian hintaan kohdistuu korotuspaine. Korotuksella vastataan tähän ja taataan opiskelijoille edullinen ja hyvinvointia tukeva mahdollisuus opiskelijalounaaseen.

Lisätietoja

Heidi Rättyä, koulutuspolitiikan asiantuntija (koulutuksen rahoitus ja korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen)
heidi.rattya@syl.fi, 041 515 2231

Sakari Tuomisto, sosiaalipolitiikan asiantuntija (opiskelijan toimeentulo ja asuminen)
sakari.tuomisto@syl.fi, 040 687 6353